

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Організація роботи з різними соціальними групами»
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна педагогіка».
Спеціальність: 231 Соціальна робота.
Галузь знань: 23 Соціальна робота.
Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Викладач	Тургенева Анастасія Олександрівна, к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/turgeneva/
Контактний телефон	
Е-mail викладача	turgeneva.an@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок: 13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	16	10	124	екзамен

Семестр: I семестр.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна послуга, соціальна робота, складні життєві обставини, соціальна допомога, клієнти.

Мета курсу: сприяння розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з соціальної роботи, формуванню високого рівня готовності до здійснення соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

Предмет курсу: теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи з різними категоріями населення.

Програмні компетентності:

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-9 Навички міжособистісної взаємодії.

СК-2 Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

СК-10 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.

Результати навчання:

ПРН-1 Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН-10 Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН-2 Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН-13 Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні засади соціальної роботи з різними групами клієнтів.

Історичні аспекти становлення роботи зі спеціальними групами клієнтів, сучасні тенденції соціально-педагогічної роботи з особливими групами клієнтів у різних країнах світу. Орієнтація на потреби клієнта та його ресурси як провідний принцип соціально-педагогічної діяльності. Основні положення Закону України «Про соціальні послуги». Стандарти надання соціальних послуг різним групам клієнтів.

Поняття стигми, стигматизації та дискримінації. Причини, що викликають стигматизацію та дискримінацію окремих категорій клієнтів. Наслідки стигматизації та дискримінації для окремих категорій клієнтів. Попередження стигматизації та дискримінації різних категорій клієнтів.

Тема 2. Соціальна робота з людьми, які мають психічні розлади.

Розлади психіки та їхні соціальні наслідки. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади. Методи і технології соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади. Організація надання допомоги.

Становище людей з інтелектуальною недостатністю і теоретичні засади соціальної роботи з ними. Характеристика практичних методів і методик роботи. Організація соціальної роботи з людьми, які мають інтелектуальну недостатність.

Тема 3. Соціальна робота з жінками.

Сутність і еволюція «жіночого питання». Соціальне положення жінок в Україні. Державна політика щодо поліпшення становища жінок. Соціальні вияви насильства стосовно жінок. Стратегії роботи зі співзалежними жінками, які зазнають насильства в сім'ї. Тренінг асертивності для співзалежних жінок, які зазнають насильства. Діяльність державних і недержавних організацій та установ із соціальної роботи з жінками.

Тема 4. Соціальна робота з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІДом.

ВІЛ/СНІД як соціальна проблема. Світова епідемічна ситуація. Місце України в епідемічному процесі. Перелік соціальних послуг для клієнтів з ВІЛ-інфекцією. Антитретровірусна терапія та формування прихильності до тривалого лікування ВІЛ-інфікованих. Умови початку та закінчення надання послуг. Зміст послуг. Етапи надання соціальних послуг. Форми надання послуг. Оцінювання ситуації та індивідуальний план соціального супроводу. Залучення клієнтів до вирішення їхніх проблем. Принципи соціального супроводу. Вимоги до роботи з соціальними працівниками, які здійснюють соціальний супровід. Профілактика ВІЛ/СНІДу серед уразливих груп населення.

Тема 5. Соціальна робота з безробітними людьми.

Безробіття як соціальне явище. Загальні підходи та принципи роботи з безробітними людьми. Методи і технології соціальної роботи з безробітними людьми. Форми працевлаштування у службах зайнятості. Працевлаштування молоді. Соціальні програми сприяння зайнятості населення.

Тема 6. Соціальна робота з бездомними людьми.

Бездомність та її причини. Структурна та психологічна теорії бездомності. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання. Рівень та спосіб життя бездомних громадян. Загальні підходи та принципи роботи з бездомними людьми. Методи і технології соціальної роботи з бездомними людьми. Структура закладів для бездомних осіб та особливості їх діяльності. Організація надання допомоги. Напрями профілактичної роботи. Особливості проведення вуличної соціальної роботи.

Тема 7. Соціальна робота з жертвами «торгівлі людьми».

Визначення поняття «торгівля людьми», масштаби та групи ризику. Причини та наслідки потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Етапи торгівлі людьми. Порушення основоположних прав та свобод людини в контексті торгівлі людьми. Нормативно-правова база з протидії торгівлі людьми в Україні. Виявлення постраждалих від торгівлі людьми, основні індикатори. Основні потреби та проблеми постраждалих від торгівлі людьми. Соціальна реабілітація потерпілих від торгівлі людьми. Моральні принципи та етичні засади роботи з постраждалими від торгівлі людьми. Соціальна профілактика торгівлі людьми. Роль, місце і повноваження закладу освіти в системі надання комплексної допомоги особам, зокрема дітям, які постраждали від торгівлі людьми.

Тема 8. Соціальна робота з паліативними клієнтами.

Медико-соціальні та психологічні питання клієнтів паліативних установ. Моделі та принципи надання допомоги паліативним хворим. Особливості дитячого хоспісу. Характеристика соціально-психологічного портрету дитини, яка перебуває на довготривалому лікуванні, та невиліковно хворої дитини. Визначення специфіки підтримки дітей, які перебувають на довготривалому лікуванні. Основні потреби дитини та її найближчого оточення. Особливості організації дозвілля дітей, які перебувають на довготривалому лікуванні. Лікарняні дозвіллієві програми.

Тема 9. Соціальна робота з особами «емоційного вигорання».

Синдром емоційного вигорання: складові, чинники, фази. Діагностика емоційного вигорання. Профілактика та корекція «емоційного вигорання». Рекомендації для фахівців соціальної роботи.

Тема 10. Соціальна робота з людьми суїцидальної поведінки.

Загальне поняття суїциду. Психологічні передумови суїцидальної поведінки. Вербальні, поведінкові та ситуаційні ознаки суїцидальної поведінки. Засоби психологічного впливу на людину, що знаходиться у кризовому стані. Реабілітація осіб, що зробили спробу самогубства та профілактика суїцидальної поведінки.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, навчальна дискусія); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, навчальні фільми), практичні (вправи, дослідні роботи); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекційних, семінарських занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності та неправомірного використання технологій ШІ не толеруються; підтримка створення освітньо-наукового середовища, побудованого на прозорості, доброчесності та високих стандартах наукової етики.

В умовах дистанційного навчання лекційні, семінарські заняття проводяться в онлайн-режимі у визначений розкладом час. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводяться згідно визначеного вище графіку.

За умови оповіщення про повітряну тривогу, здобувач має право вийти з пари за попередженням викладача. Пропущену пару необхідно опрацювати асинхронно.

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук, мультимедійне обладнання); програмне (Microsoft Office (Power Point, Word), Zoom, Moodle, репозитарій); наочність (мультимедійні презентації, навчальні фільми).

Система оцінювання та вимоги:

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 2	-	15	10	25
Тема 3	-	15	10	25
Тема 4	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5	-	15	10	25
Тема 6	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 7	-	15	10	25
Тема 8	-	15	10	25
Тема 9	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 10	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота					Середнє арифметичне за поточну роботу	Екзамен	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5			
Т 1 Т 2	Т 1 Т 1	Т 1 Т 2	Т 1 Т 2	Т 1 Т 2	50	100	
25	25	25	25	25			
Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10			
Т 1 Т 2	Т 1 Т 1	Т 1 Т 2	Т 1 Т 2	Т 1 Т 2			
25	25	25	25	25			

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

1. Агарков О. А. Технології соціальної роботи : навч. посіб. / О. А. Агарков [та ін.]. Запоріжжя : Мотор Січ, 2015. 486 с.
2. Актуальні проблеми соціальної роботи: теорія і практика: колективна монографія / І. В. Албул, О. Д. Балдинюк, О. М. Бойко [та ін.] ; за ред. Н. М. Коляди ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. С. 25-38.
3. Журавель Т. В., Замула С. Є., Лях Т. Л. Профілактика ВІЛ та ризикованої поведінки серед неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом. К : ТОВ «ОБНОВА КОМПАНІ», 2015. 184 с.
4. Карпенко О. Г., Романова Н. Ф. Теорія та практика соціальної роботи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. К. : Слово, 2015. 402 с.
5. Коляда Н. М., Левченко Н. В. Технології соціальної роботи Ч.1. Теоретичний курс: Навчальний посібник / Укладачі: Н. М. Коляда, Н. В. Левченко. Умань: ВІЗАВІ, 2018. 338 с.
6. Кравченко О. О., Кулик М. О., Скочко М. О. Недержавні організації як суб'єкти соціального розвитку громад : досвід Міжнародного благодійного фонду «Небайдужі». *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. 1 (6). С. 88–95.
7. Кулик І. В. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 236 с.
8. Протидія торгівлі людьми в Україні : навчально-методичний посібник до спецкурсу / Авторі-упорядники: Е. Мручковська, Н. Пахом'юк, О. Кочерга; за заг. ред. К. Левківського та ін. К. : ВАІТЕ, 2017. 88 с.
9. Соціальна робота : навч. посіб. : у 2-х ч. / К. М. Левківський, В. Л. Кулініченко, В. Є. Слушаєнко та ін. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. Ч. 2. 384 с.
10. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник / [Уклад. Т. Д. Кочубей]. Умань, 2022. 278 с.
11. Технології соціальної роботи за місцем проживання : навч. посібник / укладачі Іващенко К. В., Коцур І. В. 2-ге вид., оновл. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 114 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
3. Медіатека ФДССО
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/login/index.php>
5. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>